

Modern Greek A: literature – Higher level – Paper 1
Grec Moderne A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Griego Moderno A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)
Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)
Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Αναλύστε κριτικά **ένα** από τα δύο παρακάτω κείμενα.

1.

Άκου της λέει θαμπώνοντας με το είδωλό του τον καθρέφτη πρώτα κι αρχή θα αγοράσω τη βάρκα που λέγαμε.

Μη σώσεις του φωνάζει εκείνη και έπειτα από σύντομη παύση τού το λέει ξεκάθαρα: Πρώτα κι αρχή εμένα τη βάρκα βλέπουμε.

5 Προσπαθείς να βολέψεις τις έννοιες στο καινούργιο σενάριο. Εκείνη τον θέλει αγκυροβολημένο στη μαρίνα της εκείνος ανοίγει πανιά.

Μα δε με νιώθεις της λέει.

Σε μισώ αποκρίνεται εκείνη.

10 Πνίγεται πιάνεται από τα κομμένα σου μαλλιά ο Αντώνης λέει από παιδί το μόνο όνειρο που είχα εξόν της βάρκας ήταν να παίξω μπουζούκι αλλά πού να μ' αφήσει η ανέχεια. Μόνο ο ξάδερφός μου ο Κώστας ο μπαρμπέρης με ένωθε και μια μέρα μου πετάει ρε Αντωνάκη δεν πάμε Αθήνα την Κυριακή να δούμε την Ακρόπολη και τον Παπαϊωάννου που είναι μεγάλος μπουζουξής και χωριανός απ' την παλιά την Κίο¹; Πετάρισε η καρδιά μου τον κοίταξα και χωρίς πολλά πολλά βγάλαμε εισιτήριο. Το γκαζοζέν² έκανε τέσσερις ώρες στροφές ώσπου ξεράσαμε
15 κι οι δύο στην Κακιά Σκάλα μες στις χαρτοσακούλες του εισπράκτορα και φτάσαμε στην Ομόνοια πεθαμένοι. Πήγαμε όμως πρώτα στην Ακρόπολη να ξαναδούμε τα χαλάσματα εκεί πάνω και απέ στου Μακρυγιάννη να πάρουμε το τραμ για Τζιτζιφιές³.

20 Τι μου τα λες αυτά τι σχέση έχει η βεζιροπούλα με τον Σιορ Διονύσιο; φωνάζει εκείνη. Ο Αντώνης τα ακούει ανυπομονεί να απαντήσει όχι περίμενε ντε θα σου πω ο κυρ Γιάννης έμενε στο συνοικισμό και μας περίμενε σκύβοντας στην εξώπορτα ήταν ντερέκι βλέπεις. Βρε καλώς τα κιωτάκια μου έκανε και μας έμπασε στο μικρό καθιστικό με τα ξέθωρα κεντήματα πάνω στα έπιπλα. Ψηλόλιγνος μύτη κυρτή μουστάκι αντρίκειο και χαμόγελο πλατύ ο κυρ Γιάννης. Θαύμαζα τις πενιές του με μάγευε ο τρόπος του από κοντά μας σύστησε στην κυρά του που μας
25 τράταρε γλυκό και κρύο νεράκι. Όταν με τα πολλά μας ρώτησε ο κυρ Γιάννης τι μπορούσε να κάνει για μας μίλησε ο Κώστας επειδή εγώ ήμουνα ντροπαλός να το ξαδερφάκι μου από δω ο Αντώνης θέλει να γίνει μουσικός και είπαμε μήπως του βρεις κάνα φτηνό μπουζουκάκι να παίζει στο χωριό εκεί δεν ήρθανε λεφτά ακόμα.

30 Γύρισε εκείνος με καλοκοίταξε δεύτερη φορά και όταν μίλησε πάλι η φωνή του ακούστηκε καλοσυνάτη αλλά αυστηρή. Όργανο της οκάς; Απόρησε σηκώνοντας τις χερούκλες του και εγώ σάσισα τι ήθελε να πει – μπουζούκι με το ζύγι; Μου πήρε χρόνια να μάθω πως η οκά είχε να κάνει με τη λέξη οκαζιόν μπουζούκι ευκαιρίας κατάλαβες.

35 Η σιωπή δεν κράτησε πολύ αφού ο κυρ Γιάννης απάντησε εντάξει έστω της οκάς μα πώς θα μάθει ο Αντωνάκης μπουζούκι; Γύρισε τότε σ' εμένα για την απάντηση ο Κώστας και εγώ ξεροκοκκίνισα ξερόβηξα και τέλος είπα μα μόνος μου.

Δε θυμάμαι άλλα από κείνη την επίσκεψη και την φιλοκουβέντα που έγινε για τούτο και το άλλο – για τη στέρφα τη γη μάχη στο βουνό τα στρατόπεδα τη μιζέρια και την άσωτη θάλασσα που εκείνη τη στιγμή παρακαλούσα να με καταπιεί μα βλέπεις δεν πεινούσε και όταν γυρίσαμε στο χωριό πήγα κι έγινα τσιράκι του Κώστα που είχε και βάρκα.

Αλλά όπως κατάλαβες η κοπελιά του είχε από ώρα κλείσει το τηλέφωνο.

Στρατής Χαβιαράς, *αχνα* (2014)

-
- ¹ Κίο: Η Κίο (σήμερα *Gemlik* στα τουρκικά) ήταν αρχαία πόλη στην Προποντίδα της Μικράς Ασίας, με πληθυσμό στις αρχές του 20^{ου} αιώνα κυρίως ελληνικό. Μετά την μικρασιατική καταστροφή οι πρόσφυγες της Κίου ίδρυσαν την Παραλία Πιερίας και την Νέα Κίο στην Αργολίδα.
- ² γκαζοζέν: Όχημα μετακινούμενο με καύσιμο αέριο που παραγόταν με πυρόλυση από τη θέρμανση ξύλων. Το κύριο μέσο δημόσιας μεταφοράς στις δεκαετίες του 1940 και 1950.
- ³ Τζιτζιφιές: Παραλιακός οικισμός της Αττικής στον όρμο του Φαλήρου, με πολλά νυχτερινά κέντρα λαϊκής και ρεμπέτικης μουσικής κυρίως στις δεκαετίες 1950 και 1960.

2.

Ελληνικό αύριο

- Το φθινόπωρο δίπλωνε με ήσυχες κινήσεις
την κουβέρτα του ήλιου
ανάμεσα από σταματημένα σύννεφα σαν μεγάλες άσπρες φωνές
μοιράζοντας φωτεινά τετράγωνα στην πλατεία
- 5 με τα καρτσάκια και τους τελευταίους τουρίστες.
Ήταν η ώρα κάποιας γενικής επιστροφής
επανόδου στο λαμπρό συρτάρι της μέρας
που τώρα έπρεπε να σφραγιστεί
υπονοώντας την ύπαρξη μιας τελικής δικαιοσύνης.
- 10 Στις σκάλες του ηλεκτρικού
κατέβαιναν οι μάζες των ξηνητεμένων
ξηνητεμένων από το ψωμί την καρέκλα τον ύπνο
από την φωνή του παιδιού τους και τη δική τους φωνή
ξηνητεμένων από τον ανθρώπινο ουρανό στα
- 15 τελωνεία του Καίσαρα· πεσμένων στο λάκκο
με τις υποσχέσεις: ν' αγοράζουμε υλικά από τη μάντρα του θανάτου
ηλεκτρικές συσκευές απορρυπαντικά τηλεοράσεις
απίστευτα αντικείμενα για απίστευτες ανάγκες
λουσμένα στην επιθετική φωταψία των προθηκών.
- 20 Γύρω τους φώναζαν παραμορφωτικοί καθρέφτες
με τον υποχρεωτικό οπτιμισμό της θριαμβεύουσας ευημερίας
ατέλειωτες σειρές επιτυχημένων στην αθέατη
πλευρά της σελήνης
παραπομπές του τσιμέντου
- 25 με τα σελοτέηπ οικουμενικών χειρονομιών.
Κι όμως αυτός ο λαός έχει τη δικιά του
ολόκληρη αλήθεια· την απτή γη της ουτοπίας του
πέρα από το μέγιστο χειμέριο κύμα.
Αναγκασμένος να μεγαλώνει από το δέντρο που
- 30 μεγαλώνει μέσα του. Πλούσιος
από τις καταθέσεις στην τράπεζα της καρδιάς του.
Μέσα στη θάλασσα βρίσκεται το μυστικό του.
Μες στην παλάμη του τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα –
έλληνες αποδημούσι και θάλασσαν περώσι
- 35 *ίνα γράμματα μάθωσι...**
Και πάλι στα ορυχεία και τις φάμπρικες
όταν του ρίχνουν τα χιλιάρικα να σκύβει
στον πάτο της γης και στο σπασμένο ποδάρι του διαόλου
θησαυρίζοντας σοφία απ' τα κουκιά της πίκρας.
- 40 Πολλές φορές αισθάνεται ταπεινωμένος
παρατηρεί ξαπλωμένος τις αφρισμένες περιστροφές της γης
στο φτωχικό ταβάνι της αποδημίας.
Αισθάνεται περιττός και αμήχανος.

- 45 Όμως μια ένοχη ψυχή είναι απείρως καλύτερη
απ' την ανυπαρξία της. Μια ένοχη ψυχή
μπορεί και να γιατρέψει την πληγή της.
Μέσα στον πόνο του ακρωτηριασμού θεμελιώνει την αγάπη
ξέροντας πάντα πως η αγάπη νικά με τό 'να χέρι.

Γιάννη Πατίλη, *Υπέρ των καρπών* (1977)

* έλληνες ... μάθωσι: Μέγας Αθανάσιος, *Βίος και Πολιτεία του οσίου πατρός ημών Αντωνίου*
(Στο πρωτότυπο: «Ἕλληνες μὲν οὖν ἀποδημοῦσι, καὶ θάλατταν περῶσι, ἵνα γράμματα μάθωσιν»): ο Μέγας Αθανάσιος (περ. 298–373) ήταν Πατριάρχης Αλεξανδρείας και έγραψε το έργο αυτό προκειμένου να αποσταλεί ως έκθεση και κείμενο αγιολογικό στους μοναχούς της Δύσεως.
